

Parent Opinions on Use of Music for the Education of Children with Special Education Needs

Songül Pektaş^{1*}, Ayten Düzkantar², Cemal Yurga¹

^{1*}: Corresponding Author, Inonu University, The Faculty of Education, The Department of Music Teaching, Malatya, songul.pektas@inonu.edu.tr

^{2*}: Anadolu University, Research Institute For Individuals with Disabilities, Eskişehir,

DOI: <http://dx.doi.org/10.16950/iustd.29386>

Abstract

Individuals with special needs make progress due to the special education they receive in the fields of development which they have deficiencies. Literature considers musical activities among the promising scientific-based implementations in the education of children with special education needs. The purpose of use of music in education is to endear music to individuals and to maximize their musical skills by revealing them. The other purpose is to use musical activities as a means of highly effective instrument in concept and skill teaching in special education. The purpose of this research is to determine the opinions of the parents of the children with special education needs on having musical activities for educational purposes at special educational institutions. In line with this purpose, data is gathered from the parents of 20 children with special education needs who are educated at private educational institutions in the province of Malatya via implementing semi-structured interview method, which is one of the scientific research methods. As a result of this research; it is observed that most of the parents stated their opinions on the subject that use of musical activities in special education is a requirement, it would have permanent positive effects on their children, it would also provide substantial positive effects on socialization or communication skills, and more importantly on language development, which their children especially have deficiencies in.

Key Words: Special Education, Music Education, Parent Opinions, Special Needs Kids, Musical Activities

Suggested Citation

Pektaş, S., Düzkantar, A., & Yurga, C. (2016). Parent Opinions on Use of Music for the Education of Children with Special Education Needs. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 6(14), 1-17. DOI: 10.16950/iustd.29386

Extended Abstract

Problems and Purpose: It was observed that musical activities in education of students who need special education is not at the desired level in Turkey. It was considered that using supporting special education courses with musical activities may fosters the students in all developmental levels. The purpose of this study is to determine the opinions of the parents about the use of musical activities for educational purposes in institutions where their students take special education courses. With this study, it was aimed to take the attention of parents to the effects of music in the education of students in special education institutions because parents are the most active people in the lives of these students. Also it was aimed to increase conciseness of parents and special education institutions about the use music in the education of these students. To achieve these goals, the opinions of parents are taken by asking them whether their children like listening to music, musical games, whether musical activities have a place in the education of their children in special education institutions, whether there is a music teacher in the special education institution where their children attend courses, whether they want music lessons in the special education institutions and their opinions about the ways that music lessons can affect their children.

Method: Semi structured interview method among the descriptive research methods is used to determine the opinions of the parents about the use of music in the education of students who need special educations. The technique gives the opportunity to ask questions about a situation and if the responses are not clear to ask new questions. In this method the researcher prepares the interview questions beforehand but the technique gives the flexibility to rearrange the questions and add new ones during the interview (Çepni, 2010). Among the purposeful sampling methods maximum variation sampling method is used to select the parents whose children are attending special education institution for their education. Purposeful sampling is used in qualitative researches to increase the

transferability and characteristics of the events. Maximum variation sampling method is used to compose a relatively small sampling and to reflect maximum of the individuals related with the issue (Yıldırım ve Şimşek, 2013), so 20 parents whose children are attending special education institutions in Malatya in 2016 are chosen for the study.

A pilot interview with the parent of students who need special education had been done to develop the data collection instrument and to get the best results from the interview questions. After the pilot application of the interview questions, some of the questions are eliminated. The data was collected by the researcher with interview questions and written. After the interview, the researcher read the interview notes to the interviewee and ask for clarification.

The data was analyzed by using content analysis method. The researcher had codes and themes from the interview responses of the parents. The results of the content analysis have been given in tables by showing the frequencies and percentages of the codes. Using percentages in qualitative researches to get quantitative results by inducing the written materials to numbers is possible and done for some reasons. Some of the important reasons are to increase the reliability, decrease the subjectivity and make comparisons (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Results: The findings of the study showed that the parents whose children are having special education share the idea that music is an affective instrument in the education of children who needs special education in special education institutions. In this study it was found that most of the students who are attending special education institutions like music. This can be explained in terms of universality of music. Musical games have an important role in language development of children. Although their children like music, it was found that musical games are not used in the activities of 75% of the children's daily activities. Similarly, musical instruments are not used in the daily activities of 75% of these children. Moreover,

it was found that 85% of the special education institutions has no musical activity as a result of having no music teachers. Also it was observed that special education teachers do not want to use music as a training tool as they feel that they are not proficient enough in using musical activities. The special education institutions where the participant parents' children attend have no music teachers, which shows that we are not consciousness enough about the positive effects of music in the education of special needs kids. The research also showed that all the participant parents demanded music lessons for their children. %30 of the participant parents believes that their children's vocabulary memory will increase by means of music. In addition to this, 25% believes that their children may have a better memorization ability with music.

Suggestions: The following suggestions are thought to be important for the educators, researchers and parents dealing with special education.

- The study has been done with the parents only, the following researches can be done with special education teachers.

The opinions and proficiency level of special education teachers can be searched.

- The parents' affective use of music can be provided by arranging courses, seminars and music entertainments.
- The study showed that there is no music teacher in special education institution. The use of music whose positive effects are proven in special education institutions is important. Musical activities can be used in special education institutions to foster educations.
- In music teacher training programs of universities some musical activities about special needs kids can be given and these students can be appointed to special education institutions after graduation.
- By adding music to individual education programs, music can be used as an affective instrument.
- More interdisciplinary scientific studies must be done.

Özel Eğitim Alan Çocukların Eğitiminde Müziğin Kullanılmasına İlişkin Ebeveyn Görüşleri

Songül Pektaş^{1*}, Ayten Düzkantar², Cemal Yurga¹

^{1*}: Sorumlu Yazar, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği Programı, Malatya, songul.pektas@inonu.edu.tr

^{2*}: Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü, Eskişehir,

DOI: <http://dx.doi.org/10.16950/iustd.29386>

Özet

Özel gereksinimli bireyler aldıkları özel eğitim sayesinde, eksikliklerinin olduğu gelişim alanlarında ilerleme gösterirler. Alanyazın özel gereksinimli çocukların eğitiminde, müzikal etkinlikleri umut vadeden bilimsel dayanaklı uygulamalar içerisinde yer vermektedir. Eğitimde müziğin kullanımının bir amacı, bireylere müziği sevdirmek ve onların müzikal yeteneklerini ortaya çıkartarak en üst düzeye getirmektir. Diğer amacı ise, özel eğitimde müzikal etkinliklerin kavram veya beceri öğretiminde oldukça etkili bir araç olarak kullanılmasıdır. Bu araştırmanın amacı, özel eğitim alan çocukların ebeveynlerinin, özel eğitim kurumlarında eğitim amaçlı müzikal etkinliklerin olmasına yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, Malatya merkeze bağlı özel eğitim kurumlarında eğitim alan 20 özel gereksinimli çocuğun ebeveynleri ile betimsel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme metoduyla veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda; ebeveynlerin çok büyük bir kısmının özel eğitim içerisinde müzikal etkinliklerin kullanılmasının gerekli olduğu, çocukları üzerinde kalıcı olumlu etkilerinin olacağı, özellikle çocuklarının eksikliğini yaşadığı, sosyalleşme veya iletişim becerilerine ve en önemlisi de dil gelişimi üzerinde büyük oranda pozitif sonuçlar doğurabileceği konusunda fikir bildirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Müzik Eğitimi, Ebeveyn Görüşleri, Özel Gereksinimli Çocuklar, Müzikal Etkinlikler.

Suggested Citation

Pektaş, S., Düzkantar, A., & Yurga, C. (2016). Özel Eğitim Alan Çocukların Eğitiminde Müziğin Kullanılmasına İlişkin Ebeveyn Görüşleri. *Inonu University Journal of Arts and Design*, 6(14), 1-17. DOI: 10.16950/iustd.29386

1.GİRİŞ

Özel Eğitim

Özel eğitim, gelişimsel veya zihinsel yetersizliği olan bireylere ihtiyaçları doğrultusunda verilen destek eğitimidir. Milli Eğitim Bakanlığı 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında KHK ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde özel eğitim; "Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleriyle onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim" olarak tanımlanmaktadır. Özel eğitim süresince temel amaç, birbirlerinden farklı gereksinimleri olan bireyleri, kendine yetebilir hale getirmek üzere uygun eğitsel desteğin sağlanmasıdır. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne göre özel eğitimin amacı; "Türk milli eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda özel eğitim gerektiren bireylerin; toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, işbirliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir yurttaş olarak yetişmelerini, kendi kendilerine yeterli duruma gelmeleri için temel yaşam becerilerini geliştirmelerini, uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç gereç kullanarak ilgileri, ihtiyaçları, yetenekleri ve yeterlilikleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını sağlamaktır" (MEB, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/104.html>, 02.01.2011). Bu amaca ulaşılabilmesi için özel gereksinimli çocukların pek çok beceri öğrenmesi gerektiği açıktır. Öğretimi ve öğrenmeyi zevkli ve katılımlı bir etkileşim biçimine dönüştürülmesi için bu süreçte müzikten yararlanmak uygun bir tercih olarak değerlendirilmelidir.

Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri

2916 sayılı kanuna göre, özel eğitime muhtaç birey; bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal, sosyal ve sağlıksal özellikleri ve durumlarındaki olağan dışı ayrılıkları nedeniyle normal eğitim hizmetlerinden yararlanamayan çocuklardır. Özel gerek-

sinimli bireyler; Zihinsel yetersizliği olanlar, Otizmli çocuklar, Özel öğrenme güçlüğü olanlar, Duygu ve davranış bozukluğu olanlar, Bedensel yetersizliği olanlar, Dil ve konuşma yetersizliği olanlar, İşitme yetersizliği olanlar, Üstün zekâlı ve üstün yetenekli olanlar, Görme yetersizliği olanlar, Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuklar olmak üzere on kategoride ele alınmaktadır. Özel gereksinimli birey ifadesi, farklı özelliklere sahip özel eğitime gereksinim duyan bireylerin tümünü kapsamaktadır. Özel gereksinimli çocukların eğitimi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çeşitli kurumlar oluşturulmuştur. Bu eğitim kurumları birlikte ve ayrı eğitim olmak üzere farklı yerleştirme yaklaşımları benimsenerek oluşturulmuştur. Ayrı eğitim kurumları daha çok engel türüne göre açılmaktadır. Bunlar;

- Görme Engelliler İlköğretim Okulları (Yatılı-Gündüzlü)
- İşitme Engelliler İlköğretim Okulları/Liseleri (Yatılı-Gündüzlü)
- Ortopedik Engelliler İlköğretim Okulları (Yatılı-Gündüzlü)
- Eğitilebilirler İlköğretim Okulları (Gündüzlü)
- İş Okulları (Gündüzlü)
- Eğitim ve Uygulama Okulları (Gündüzlü)
- İş Eğitim Merkezi (Gündüzlü)
- Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri
- Bilim Sanat Merkezleri
- Hastane Okulları
- Özel Sınıf
- Normal Sınıf

Özel gereksinimli çocukların eğitimleri bu yerleştirme yaklaşımlarının dışında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özel özel eğitim kurumları aracılığı ile de yürütülmektedir.

Özel eğitim hizmetlerinin yürütüldüğü tüm kurumların programlarına bakıldığında müzik dersinin olduğu görülmektedir. Turan (2006)'ın "Özel eğitimde müzikten yararlanmada karşılaşılan sorunlarla ilgili öğretmen görüşlerinin incelenmesi" başlıklı çalışmasında bu kurumlarda görev alan 139 öğretmenin görüşleri alınmıştır. Bu çalışmada özel eğitim kurumlarında görev alan müzik öğretmenlerinin, kendi-

lerini yetersiz olarak ifade ettiklerini belirlemiştir. Müzik öğretmenlerinin özel gereksinimli çocuklara müzik dersi yapabilmeleri için lisans eğitimlerinde engelli çocuklara göre uyarlama yapabilme yeterliliğini kazanmış olmaları gerekir. Bezdüz (1996)'ün eğitilebilir zihinsel engelli çocukların ilköğretim müzik dersi öğretim programının incelenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla yaptığı çalışmada programın, program hazırlama esaslarına ve özel gereksinimli öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiğinin altını çizmiştir. Programda düzenlenme yapılması ihtiyacı, yetersizlikleri nedeniyle uyarlama ile ilgili sıkıntı yaşayan müzik öğretmenlerinin işini daha da zorlaştırmaktadır. Bu nedenle özel eğitim kurumlarındaki müzik dersleri amacı doğrultusunda işlevsel olarak kullanılmalıdır. Gökmen' in (2010) otizm tanısı almış bir çocuğun müziğe ve müzik çalışmalarına verdiği tepkilerini betimlemek amacıyla yaptığı çalışmada özel gereksinimli çocuklar için uyarlamaya yer verdiği, katılımcının müzikle ilgili çalışmalarında olumlu ve istekli iletişime geçtiği belirtilmiştir. Özel gereksinimli çocukların etkinliklere istekli katılımı onların eğitimlerinden umulan yararı arttıracaktır. Bu ve benzeri çalışmalar programda var olan müzik dersinin etkin bir biçimde değerlendirilmesi durumunda özel gereksinimli çocuklara katkısı olabileceğini göstermektedir. Benzer şekilde alanyazında da müziğin eğitimde kullanılmasına ilişkin olumlu görüşler bulunmaktadır.

Özel Eğitimde Müziğin Yeri

Müziksel yetenek seviyeleri ne olursa olsun, her bireyin hayatında müzik vardır ve her birey müzikle ilgili en az bir etkinliği yaşamına katmaktan keyif alacaktır. Bireysel olarak ya da toplu biçimde çalgı çalmak / şarkı söylemek, dans etmek, müzik dinlemek bu etkinliklerden bazılarıdır (Eskioğlu, 2003). Müziğin öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği ve kolaylaştırdığı söylenmektedir. Özellikle de bireyde izleme, bellekte tutma, taklit etme gibi eylemleri geliştirdiği görülmektedir. Oldukça kapsamlı işlevleri ve etki alanı bulunan müziğin eğitimde kullanımı,

önemi ve değeri artarak sürmektedir (Uslu, 2007).

Müzik hem bir *eğitim alanı* hem de *eğitim aracı* dır. Müzik eğitim alanı olarak, sadece bazı müziksel kavramları kazandırmak, öğrencilere şarkı söylettirmek, çalgı çaldırmak değildir. MEB ilköğretim müzik dersi öğretim programında da belirtildiği gibi müzik dersinde hedeflenen, bu etkinlikler aracılığıyla bireylere nitelikli, kaliteli müziği öğretmek; bireylerde müzik dinleme, müzik yoluyla kendini ifade etme; sevgiyi, paylaşma duygusunu geliştirme; sözlü şarkılar yoluyla dili doğru ve güzel konuşma; müziğe uygun ritmik devinimlerle eşlik edebilme vb. davranışları kazandırmaktır. Eğitim aracı olarak ise müzik; derslerin, konuların daha iyi öğretilmesinde; bireyler üzerindeki etkisi, gücü ve katkısı nedeniyle, kişiler ve konular arasında bağlantı kurma amacıyla kullanılır (Uçan, 1997).

Müziğin eğitimde araç olarak kullanıldığı ve oldukça önemli dönütlerin alındığı en etkili alanlardan biri özel eğitimdir. Kırşehirli (2011) Zihinsel engelli çocuklara özbakım becerilerinin şarkı yoluyla öğretilmesini amaçlayan çalışmasında zincir beceri niteliği taşıyan bir becerinin müzik kullanılarak kolaylıkla öğretilbildiğini rapor etmiştir. Engellilerde de müzik, başarı getiren bir etkinlik olarak kullanılmaktadır. Önal (2010)' in yaptığı otistik çocuklarda müzik eğitimi çalışmasında ise çocuğun özelliklerine uygun yöntem kullanılarak uyarlanan uygulama sonucunda otistik çocuğun problem davranışlarında azalma olduğu belirlenmiştir. Problem davranışları azalan çocukların bir gruba kaynaşmayı ve kendilerini bir grubun ferdi olarak kabul ettirmeyi öğrenmeleri müzik etkinlikleri sağlanabilmektedir.

NAC (2009) tarafından hazırlanan raporda, OSB tanısı almış çocuklar için gerçekleştirilmiş olan müdahale yöntemleri belli ölçütler kapsamında incelenerek (a) bilimsel dayanağı olan (b) umut vadeden (bilimsel dayanağı oluşmakta), (c) bilimsel dayanağı olmayan ve (d) etkili olmayan/zararlı olan müdahale yöntemleri üzere dört kategoride toplanmıştır. Bu sınıflandırma sonucunda

toplamda 21 tane umut vadeden (bilimsel dayanağı oluşmakta) olan uygulama sıralanmıştır. Bu uygulamalardan bir tanesi de “Müzik Terapisi” dir. Müzik terapisi müziğin araç olarak kullanıldığı uygulamalardandır. Çadır (2008), “Zihinsel engelli öğrenciler için müzik terapi yöntemine göre hazırlanan sosyal beceri öğretim programının etkililiğinin incelenmesi” adlı çalışmasında, zihinsel engelli öğrenciler için müzik terapi yöntemine göre hazırlanan sosyal beceri öğretim programının, zihinsel engelli öğrencilerin, başkalarını oyun oynamaya davet etme, başkalarından aldığı eşyayı geri getirme ve üstlendiği görevi yerine getirme sosyal becerilerini öğrenme davranışlarında, müzik terapinin etkili olup olmadığı araştırmıştır. Araştırma sonucunda, müzik terapi yöntemi doğrultusunda hazırlanan sosyal beceri öğretim programının zihinsel engelli öğrencilerin kazandırılması istenilen sosyal becerileri üzerinde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Müzik çocuğun ruhsal yapısını dinginleştirebilir, onu daha sakin bir ortama yöneltebilir ve güvensizlik, saldırganlık, gerilim ve korku gibi davranışlarda güçlüklerin yenilmesi konusunda önemli bir etkidir (Kınalı, 2003: 260). Berrakçay (2008), “Müziğin bir yaygın gelişimsel bozukluk tipi olan otizmde ortaya çıkan problemlerli davranışlar üzerindeki etkisi” başlıklı çalışmasında otistik çocukların müzikle ilişkilendirilmesi kapsamında yapılan ritim çalışmalarının çocuklardaki problem davranışlarının kontrolü üzerindeki olumlu etkisini belirlemiştir. Bu çalışma sonunda otistik çocukların tekrara dayalı olarak ortaya çıkan problem davranışların yerine müziğin geçebileceği bulgusuna ulaşılmıştır. Cansöz (2013), “Keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocuklarda davranış sorunlarına etkileri” adlı yüksek lisans çalışmasında, müzik eğitimi içerisinde keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocukların davranış sorunlarına olan etkilerini ortaya koymak, olumlu ve olumsuz yönlerini tespit ederek özel öğrenen çocukların eğitimlerine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Araştırma, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanısı almış iki çocukla yürütülmüştür. Araştırmanın

sonucunda, keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocuklardaki davranış sorunlarına dolaylı olarak etki ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte çocukların özellikle dikkat sürelerinin arttığı görülmüştür.

Müzikal uygulamaların en çok bilinenlerinden biri Nordoff Robins’in uygulamalarıdır. Nordoff (2004), bireylerin müziğe duyarlı olduğunu gösteren çeşitli olumlu faktörleri şöyle sıralamaktadır:

- Müziğin ritmine eşlik etme,
- Müzik dinlerken duygulanma ve üzülme,
- Müziğe odaklanma,
- Müzik dinleyerek sevinme,
- Müziğin ritmine uygun dans etme ve hareket etme,
- Müzikle beraber mırıldanma.

Nordoff Robins’in özel gereksinimli çocuklarda bu beceriler gelişmesi halinde onların mutluluğu ve yaşam kalitesinin yanı sıra sosyal etkileşimlerinin de artabileceğini belirtmiştir.

Müziğin etkin kullanıldığı uygulamalardan bir diğeri ise Orff yaklaşımıdır. Bu yaklaşım müziğin yönlendiren ve dikkati doğal biçimde sürdüren yapısıyla öğrenme becerilerinin gelişmesine ve temel beceri ve kavramların kolay ve kalıcı bir biçimde öğrenilmesini de sağlamaktadır. Özel eğitimde kullanılan en etkili müzik uygulamalarının başında Orff yaklaşımı gelmektedir. Orff; yani elementer (temel, ilkel) müzik, müziği en ilkel haliyle ele alan ve yaş grubu ne olursa olsun herkesin yapabileceği etkili bir öğretim metodu ve aracıdır. Carl Orff tarafından geliştirilen ve temelinde beden perküsyonu ve basit vurmalı çalgılardan oluşan Orff yöntemi daha çok küçük yaş çocukların erken müzik eğitimini temel alan bir yöntemdir. Alan yazın Orff yönteminin de özel eğitimde etkili bir araç olabileceğini göstermektedir. Eren (2008), “Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkililiği” adlı çalışmasını otizm tanısı konulmuş ve bireysel eğitime devam eden, 4,5 ve 5,5 yaşlarında iki

erkek ve 3 yaşında bir kız çocuğu ile yürütülmüştür. Araştırma bulguları, Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkisinin olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Öğretimin uygulamalarının sona ermesinden sonraki 1., 2., ve 4., haftalarda yapılan izleme oturumları ile de kalıcılığın korunduğu ve öğrenilen kavramın farklı ortama, farklı kişilere ve farklı araç-gereçlere genellemesinde etkili olduğunu göstermektedir. Sağırkaya (2014), "Temel motor becerilerini kullanabilen otizm özelliği gösteren çocuklarda iletişim becerilerinin geliştirilmesinde Orff-Schulwerk yönteminin kullanımı" adlı çalışmasında, pedagojik müzik terapi teknikleri ve Orff müzik terapi tekniği birleştirilip, sürecin otizmlili bir bireyin sosyalliğine ve iletişim kurma kabiliyetine etkisi araştırılmıştır. Araştırma otizmlili bir çocukla yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda, kullanılan tekniklerle bireyin mekân bazlı iletişimi sürdürdüğü tespit edilmiştir. Kurt 2006, "Zihinsel engelli çocuklarda, müzik dinlemenin öğrenme üzerindeki etkisi" adlı yüksek lisans çalışmasında, dört ile altı yaş arasında orta zeka geriliği olan çocuklardan deney ve kontrol grubu olarak ayırmış ve her iki gruba, bir hafta aralıklarla 30 dakikalık bir bilgisayar uygulaması verilmiş (Toplam: Dört hafta), deney grubuna; bilgisayar uygulaması öncesinde, beş dakika boyunca müzik dinletilmiştir. Araştırma öncesinde ve sonrasında, çocukların gelişimindeki olası farklılığı incelemek için Denver II Gelişim Tarama Testi kullanılmıştır. Araştırma sonunda yapılan istatistiksel analizlere göre; deneme ile doğru sayısı arasındaki ilişkiye bakıldığında, ikinci ve üçüncü haftalarda, kontrol grubu lehine pozitif korelasyon olduğu görülmüştür Perry (1995)'e göre öğrenme güçlüğünü çeken çocuklar müziğe aynen normal çocuklar gibi tepki verirler. Belki diğer insanlardan daha fazla müziğe hassas değillerdir ama müziğin onlar için özel faydaları vardır. Çünkü müzik onlar için imkânsız şeylere bir köprüdür, kendini ifadedir ve diğer bireylerle iletişimidir.

Müziğin araştırmalarla desteklenen yararı MEB tarafından da kabul edilmektedir. MEB yayınladığı el kitabında özel eğitimde müzik kullanılmasının önemini şöyle açıklamıştır;

- Özel eğitimde müzik çok değerlidir; çünkü başarı getirir. Özel eğitime muhtaç çocuklar için başarının kendisi çok önemlidir.
- Müzik etkinlikleri ile özel eğitime muhtaç çocukların motivasyonu artar.
- Çocuklar eğlence, yaratıcı ifade ve duygusal tepkilerde deneyim kazanırlar.
- Çocuklar duygularını, düşüncelerini ve yaşadıkları olayları rahatça ifade ederler ve çocukların streslerinin azalmasında müzik son derece etkilidir.
- Çocukların öz saygılarının gelişimine yardımcı olur.
- Çocuklar sakinleşir, onlara dinlenme ortamı sağlanır.
- Çocukların benlik değerlerinin artmasına yardımcı olur.
- Çocukların dinleme becerileri, işitsel algıları ve dikkat süreleri artar.
- Dili kullanmalarında yardımcı olur(MEGEP, 2008).

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarımız ve kurumlarımızda bakanlığın önerilerinin uygulamaya dönüştürülmesi gerekir. Daha önce de belirtildiği gibi özel gereksinimli çocuklara eğitim hizmeti veren kurumlardan biri de özel özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleridir. Bu merkezlerde eğitim almak üzere yönlendirilen özel gereksinimli çocuklar için izlenecek programlar MEB bağlı Rehberlik ve Araştırma Merkezleri tarafından eğitsel değerlendirmeye dayalı olarak belirlenmektedir. Belirlenen bu modül programların kapsamında müzikal etkinlikler yer almamaktadır. Daha çok gelişimsel ve akademik becerilerin tamamlanmasını hedefleyen bu modüllere göre özel gereksinimli çocuğun eğitimi planlanmaktadır. Bu planlama özel eğitim öğretmenini yönlendirdiği gibi çocuğun ailesini de yönlendirmektedir. Müzikal etkinliklerin yapılması zaman kaybı ya da boşa geçirilen zamanmış gibi algılanmaktadır. Hâlbuki müzik iyi bir öğretim aracıdır. Engellilere müzik

aracılığıyla öğretilebilecekler analiz edildiğinde gerçekten bu geniş öğretim alanı insanı şaşırtmaktadır. Bu çocuklar bir eğitim aldıklarının farkında olmaksızın pek çok şey öğrenebilirler ve pek çok beceri kazanabilirler (Kınalı, 2003: 260).

Araştırmanın Amacı

Ülkemizde özel eğitim alan çocukların eğitimi içerisinde müzikal etkinliklerin istenilen düzeyde olmadığı gözlenebilir bir durumdur. Özel eğitim derslerinin müzikal etkinliklerle zenginleştirilmesi, bu çocukları hangi gelişim alanında olursa olsun destekleyeceği düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, özel eğitim alan çocukların ebeveynlerinin, özel eğitim kurumlarında eğitim amaçlı müzikal etkinliklerin olmasına yönelik görüşlerini belirlemektir. Yapılan bu çalışma ile müziğin özel gereksinimli bireyler üzerinde ne denli güçlü etkiler doğurabileceği konusunda, bu çocukların hayatlarındaki en aktif kişiler olan ebeveynlerin çocuklarıyla etkileşim yaşantılarına odaklanmalarını sağlayarak farkındalıklarını arttırmak, sonrada onların talepleri doğrultusunda özel eğitim kurumlarının müzikal etkinliklere dikkatini çekerek bilinçlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda, çocuklarının evde veya herhangi bir ortamda müzik dinlemeyi sevip sevmeyeceği, çocuklarıyla müzikal oyunlar oynayıp oynamadığı, çocuğuyla günlük aktivitelerini yaparken müzikal öğelere yer verip vermediği, çocuğunun özel eğitim aldığı kurumda müzikal etkinliklere yer verilip verilmediği, çocuğunun özel eğitim aldığı kurumda müzik öğretmenin olup olmadığı, çocuğunun özel eğitim aldığı kurumda müzik dersinin yapılmasını isteyip istemediği ve son olarak çocuğunun müzik dersi almasının onu ne yönde etkileyeceği özel eğitim alan çocukların ebeveynlerinin görüşleri ile belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Özel eğitim alan çocukların eğitiminde müziğin kullanılmasına yönelik ebeveyn görüşlerinin incelendiği bu araştırma betimsel araştırma modellerinden yarı

yapılandırılmış görüşme metoduyla gerçekleştirilmiştir. Bu metot özel bir konuda derinlemesine soru sorma, cevap eksik veya açık değil ise tekrar soru sorarak durumu daha açıklayıcı hale getirip cevapları tamamlama fırsatı sunma imkanı yaratmaktadır. Bu metotta araştırmacı mülakat sorularını mülakat başlamadan önce hazırlar, fakat birey ve koşullara bakarak bazı esneklikler sağlayabilir. Önceden hazırlanmış olduğu soruları yeniden düzenleyebilir veya sorular hakkında geniş tartışmalara izin verebilir(Çepni, 2010: 145).

Araştırmanın Katılımcıları

Bu araştırmada engel grubu ne olursa olsun özel eğitim alan çocukların ebeveynlerini seçmek adına, amaçlı örnekleme yöntemlerinden *maksimum çeşitlilik örnekleme* yoluyla örnekleme seçimine gidilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi; nitel araştırmada aktarılabilişliği artırmak için hem tipik olarak karşımıza çıkan olay ve olguları hem de bunların değişkenlik gösteren özelliklerini ortaya koyma amacını güden yöntemdir. Maksimum çeşitlilik örnekleme ise, gö-reli olarak küçük bir örnekleme oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2013:136). Bu nedenle araştırmaya, 2016 yılında Malatya merkezindeki özel eğitim kurumlarında özel eğitime devam eden çocukların 20 ebeveyni katılmıştır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmanın kuramsal boyutu oluşturulduktan sonra özel eğitim alan çocukların ebeveynlerinin özel eğitimde müziğin kullanılmasına yönelik görüşlerini almak üzere araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlandıktan sonra görüşme sorularının istenilen bilgiyi vermesi ve anlaşılabilirliğinin değerlendirilmesi için araştırma öncesi bir ebeveyn ile pilot görüşme yapılmış, ebeveynin görüşme sorularına verdiği yanıtlar değerlendirilerek hatalı olabileceği ve ikilem yaratacağı düşünülen bazı sorular çıkarılmıştır.

Görüşme formunda yer alan sorular şunlardır:

- 1) Çocuğunuz evde veya herhangi bir ortamda müzik dinlemeyi seviyor mu?
- 2) Çocuğunuzla müzikli oyunlar oynar mısınız?(evet ise; bir örnek verir misiniz?)
- 3) Çocuğunuza günlük aktiviteleri yaptırırken müzikal öğelere yer verir misiniz?
(Örneğin; yemek yerken, banyo yaparken, giyinirken melodik bir şeyler söyler misiniz, evet ise; etkisi ne oluyor)
- 4) Çocuğunuzun özel eğitim aldığı kurumda müzikal etkinliklere yer veriliyor mu?(evet ise; bu etkinliklerde çocuğunuzun katılımını nasıl değerlendiriyorsunuz)
- 5) Çocuğunuzun özel eğitim aldığı kurumda müzik öğretmeni var mı?
- 6) Çocuğunuzun özel eğitim aldığı kurumda müzik dersi yapılmasını ister miydiniz?
- 7) Müzik dersinin çocuğunuz üzerindeki etkileri sizce neler olabilir?

Görüşme formunda 7 soru yer almaktadır. Görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için araştırma kapsamındaki her bir ebeveynden randevu alınmıştır. Görüşmeler ebeveynlerin istediği yer ve saatte gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi ebeveynlerle görüşme sözleşmesi yapılarak ses kayıt izni alınmıştır. Görüşmede, görüşme formunda yer alan sorular ebeveyne sırasıyla sorulmuş; ebeveynin sorulara verdiği yanıtlar,

araştırmacı tarafından ses kaydı olarak kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi çözümlenme tekniği kullanılmıştır. Buna göre, ilk önce araştırma soruları ve araştırmanın kavramsal boyutundan yola çıkarak kategoriler oluşturulmuş, daha sonra hangi verinin hangi tema altında düzenleneceği belirlenmiştir. Son aşamada ise veriler, frekans ve yüzde değerleri şeklinde sunulmuştur. Nitel verinin basit yüzde hesapları ile nicelleştirilmesi; görüşme, gözlem veya dokümanların incelenmesi yoluyla elde edilmiş yazılı biçimdeki verinin, belirli süreçlerden geçirilerek sayılara veya rakamlara dökülmesidir. Sayılar ve rakamlar genellikle nicel araştırma türleriyle anılıyor olsa da, nitel verinin belirli bir düzeyde sayılara indirgenmesi mümkündür. Nitel verinin sayısallaştırılmasında birkaç temel amaç vardır bunlar; sayısallaştırmanın güvenilirliği artırması, yanlılığı azaltması, verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve kategoriler arasında karşılaştırma yapmamıza olanak vermesi ve son olarak yapılan küçük ölçekli araştırmanın veya durum çalışması sonuçlarının daha sonra gibi araçlarla daha geniş bir örnekleme ulaşılarak tekrar sınanmasına olanak vermesidir(Yıldırım ve Şimşek, 2013: 274-275).

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde özel eğitim alan çocukların ebeveynlerinin sorulara vermiş olduğu yanıtlara; bu yanıtlara ilişkin doğrudan alıntılara; frekans ve yüzde değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 1. Özel Eğitim Alan Çocukların Müzik Dinlemeyi Sevip Sevmediklerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

	Alt Temalar	f	%
Çok Seviyor	G.1 Evde Sürekli Müzik Kanallarını Açmamızı İstiyor.	6	30
Seviyor	G.2 Dışarıda Müzik Duyduğunda Oraya Kilitlenip Kalıyor	6	30
	G.3 Genel Anlamda Seviyor Fakat Aşırı Düşkün Değil.	6	30
Ara Sıra Dinlemek İstiyor	G.4 Müziği Seviyor Fakat Sürekli Olarak Çalmamı İstemiyor	2	10
	G.5 Özellikle Sevdiği Birkaç Şarkıyı Duymak İstiyor Sonra Da Sıkılıyor		
Toplam		20	100

Tablo 1’ de görüldüğü gibi özel eğitim alan çocukların % 90’ının müzik dinlemeyi sevdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumu müziğin evrenselliği çerçevesinde değerlendirebiliriz. Müzik insanların dikkatini çeken şeylerin başında gelir. İster bebek ister çocuk ister yetişkin olsun müziğe tepki vermeyen yaş grubu yoktur denebilir. Engelli bireyler için müzik bir kaçış bir çıkış noktasıdır. Toplum içerisinde varlıklarını idame ettirmekte zorlanan bu çocuklar için müzik kendi dünyaları için bir zenginlik ve

eğlence kaynağıdır. Evde sürekli müzik kanallarını açmamızı istiyor cevaplarına doğrudan katılımcılarımızın cevapları ile örnek verecek olursak; “*çocuğum zihinsel engelli ve bazı problem davranışları var. Bu problem davranışları ev içerisinde bazen tahammül edilemeyecek düzeye ulaşabiliyor. Benim kızımı sakinleştirebildiğim en iyi şey müzik. Müziği sabahtan akşama kadar dinlese bile inanın sıkılmıyor. Ben de onun için evin içerisinde sürekli müzik kanalları açıyorum ki bana sorun çıkarmasın*

Tablo 2: Özel Eğitim Alan Çocukların Ebeveynleri İle Müzikli Oyunlar Oynayıp Oynamadıklarına Yönelik Ebeveyn Görüşleri

	Alt Temalar	f	%
Oynuyorum	G.1 Müzikli Oyunları Çok Sevdiği İçin Gün İçerisinde Çokça Oynuyoruz (Fıfış Kayıkçı, Kırmızı Balık) Gibi Şarkıları Hareketlerle Birlikte Söylüyoruz	5	25
Oynamıyorum	G.2 Açıkçası Hiç Aklıma Gelmiyor, Hiç Oynamıyoruz.	15	75
Toplam		20	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi, katılımcı ebeveynlerin %75 gibi büyük bir çoğunluğunun çocukları müziği sevmesine rağmen gün içerisinde müzikal oyunlar oynamadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Müzikal oyunlar başta dil becerisi olmak üzere birçok sosyal ve bilişsel gelişim

alanını destekleyen oldukça etkili bir öğretim aracıdır. Gelişimsel yetersizliklerine göre seçilecek müzikal oyunlar sayesinde daha hızlı ve eğlenceli yol almak mümkün olacaktır. Çocuklarıyla müzikal oyunlar oynayan ebeveynlerin doğrudan cevaplarına örnek verecek

olursak; “müzikli oyunlar bizim için en büyük eğlence aracı. Oğlum hafif düzey zihinsel engelli, onunla şarkılar söylüyor ve sözlere uygun bazı hareketler yapıyoruz. Örneğin kırmızı balık şarkısı bizim en sevdiğimiz şarkı. Kendim kırmızı elışı kağıdından balık yaptım ve sürekli bu balıkla şarkıyı söylemeye başladık. Oğlum bu şarkı sayesinde kırmızı rengini öğrendi. Ve artık hiç unutmuyor inanın”. Çocuğuyla müzikli oyunlar oynamayan

ebeveyleerin doğrudan cevaplarına örnek verecek olursak; “evin içerisinde o kadar çok işim var ki özel eğitime gidip onu beklemek bile bazen çok zor oluyor. Kızımın haricinde 2 tane daha çocuğum var tüm zamanımı ona verirsem diğer çocuklarıma kim bakacak? Açıkçası televizyonda müzik kanallarını açıyorum izlesin diye ama müzikli oyunlar oynamak hiç aklıma gelmiyor”.

Tablo 4. Özel Eğitim Alan Çocukların Okullarında Müzikal Etkinliklere Yer Verilip Verilmediğine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Alt Temalar		f	%
Yer veriliyor	G.1 Özel Eğitim Öğretmenimiz Bazen Şarkı Öğretiyor	3	15
Yer verilmiyor	G.2 Gittiğimiz Hiçbir Kurumda Müzik Etkinlikleri Yoktu	17	85
Toplam		20	100

Tablo 4’de görüldüğü gibi, %85 gibi çok yüksek bir oranda müzikal etkinliklere yer verilmediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni özel eğitim kurumlarının hiçbirinde müzik öğretmenin olmamasıdır. Özel eğitim öğretmenleri müzikal etkinlikler konusunda kendilerini yeterli görmediği için müziğin özel eğitim içerisine dâhil edilmesi konusunda çekimser davranmaktadır. Özel eğitim alınan kurumlarda müzikal etkinliklerin sağlıklı ve düzenli yürütülebilmesi ancak özel çocukları seven bir müzik öğretmeni ile olacaktır. Çocuklarının özel eğitim aldığı özel eğitim merkezlerinde müzikal etkinliklere yer verildiğine yönelik doğrudan cevaplara örnek verecek olursak; “Benim çocuğum işitme engelli 3 yaşında Koklear Implant ameliyatı oldu.

Sonrasında zaten özel eğitime başladık. Bizim için zor bir süreçti. Sesleri tanıması için öğretmenimiz daha çok müziği kullanıyordu. Bazen davul veya def çalıp dikkatini sese yönlmesini sağlıyordu. Daha ileriki zamanlarda şarkılar söylüyordu ve bizim de evde söylememizi, tekrar etmemizi istiyordu. 2 yıl sonra öğretmenimiz gitti ve yeni gelen öğretmenimiz müzikal hiçbir şey yaptırmadı”. Müzikal etkinliklere yer verilmediğine yönelik doğrudan cevaplara örnek verecek olursak; “Çocuğumun özel eğitim aldığı kurumu bazı durumlardan dolayı birkaç kez değiştirmek zorunda kaldık. İnanın ki gittiğimiz hiç bir özel eğitim kurumunda müzikal etkinlik adına hiçbir şey yoktu ve halen de hiçbir şey yok”.

Tablo 5. Özel Eğitim Alan Çocukların Okullarında Müzik Öğretmeninin Olup Olmadığına Yönelik Ebeveyn Görüşleri

	f	%
Müzik Öğretmeni Yok	20	100

Tablo 5’de görüldüğü gibi katılımcı ebeveynlerimizin çocuklarının özel eğitim aldığı hiçbir özel eğitim kurumunda müzik öğretmenin olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu durum şunu gösteriyor; ülkemizde müziğin bu özel çocuklar için ne denli önemli katkılarına olabileceği gerçeği konusunda halen yeterli bilince sahip değiliz. Oysaki dünyaya baktığımızda müziği her anlamda etkili bir araç olarak kullanan ülkeleri görüyoruz. Norveç, Japonya, İngiltere, Arjantin ve Brezilya bu ülkelerden bazılarıdır. Örne-

ğin; Brezilya müzik terapiyi meslek olarak en etkin şekilde kullanan ülkelerin başında geliyor, ülkede 2000’in üzerinde müzik terapisti olduğu söylenmektedir. Müzik öğretmenin olmadığına yönelik doğrudan cevaplara örnek verecek olursak; “*Bu kurum benim 3. Özel eğitim kurumum. Malatya’da sadece ben 3 tane kurum gezdim ve hiçbirinde müzik öğretmeni görmedim. Zaten bu kurumlar öyle bir hale geldi ki bizim çocuğumuz bu kurumlar için sadece para ifade ediyor diyebilir*”.

Tablo 6. Özel Eğitim Alan Çocukların Özel Eğitim Aldıkları Kurumlarda Müzik Dersinin Yapılmasının İstenip İstenmediğine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

	Alt Temalar	f	%
Yapılmasını Kesinlikle İsterim	G.1 Müzik Derslerinin Olmasını Çok İsterim	18	90
Yapılsa Da Olur Yapılmasa Da	G.2 Müzik Dersi Olabilir	1	5
Yapılmasını İstemem	G.3 Bence Müzik Dersi Olmasın	1	5
Toplam		20	100

Tablo 6’ da görüldüğü gibi katılımcı ebeveynlerin büyük bir çoğunluğunun müzik dersini istediği bulgusuna ulaşmıştır. İster engelli ister normal gelişim gösteren çocuk sahibi olsun her ebeveynin en büyük isteği çocuklarının başta mutlu olması sonra da akademik ve sosyal yönden gelişmiş bireyler

olmasıdır. Özel gereksinimli bireyler aldıkları özel eğitim sayesinde ebeveynlerine olan bağımlılık veya bağımlılıklarını da azaltabiliyor, hayatlarını tek başına idame ettirecek düzeye gelebiliyorlar. Bu çocukların özel eğitimleri içerisine müziğin dahil edilmesi bu zorlu eğitim sürecini hem çocuklar hem de ebeveynler için

daha çekilir hale getirecektir. Çocuklarının özel eğitim aldıkları kurumlarda müzik dersinin olmasını çok istediklerine yönelik doğrudan cevaplara örnek verecek olursak; “Benim kızım 4 yaşında 1 yıldır özel eğitim alıyoruz. Ve müziği çok seviyor gerçekten. Fakat özel eğitimden de bu binadan da nefret ediyor. Derse o kadar zor getiriyorum ki bir ara bırakmayı bile düşündüm. Hâlbuki müziği özel eğitimde kullansalar, ben inanıyorum ki

kızım buraya daha isteyerek gelecek hatta belki çıkmak istemeyecek...”. Müzik dersinin olmasını istemeyen doğrudan ebeveyn cevaplarına örnek verecek olursak; “Bence müzik dersi bu çocuklar için uygun değil. Müzik olduğu zaman sadece müziği isteyecekler diğer önemli özel eğitim derslerini hiç önemsemeyecekler. Ancak oynayıp dururlar, o zaman ben özel eğitime niye geleyim ki...”.

Tablo 7. Özel Eğitim Alan Çocukların Özel Eğitim Aldıkları Kurumlarda Müzik Dersi Yapılırsa Bu Derslerin Çocuklar Üzerindeki Etkilerinin Neler Olacağına Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Alt Temalar	f	%
G.1 Müzik Çocukların Ezberini Güçlendirir	5	25
G.2 Müzik Sayesinde Kelime Dağarcıkları Gelişir	6	30
G.3 Müzik Onları Sosyalleştirir	3	15
G.4 Müzik Sayesinde Özel Eğitimi Daha Çok Severler Ve Kuruma İsteyerek Gelirler	3	15
G.5 Müzik Sayesinde Bu Zorlu Eğitimleri Biz De Çocuklarımızda Daha Neşeli Geçiririz	3	15
Toplam	20	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi katılımcı ebeveynlerin %30 gibi bir kısmı müzik eğitimi sayesinde özel gereksinimli çocuklarının kelime dağarcığının artacağı ve yine %25 gibi bir kısmı da ezber yeteneklerinin kuvvetleneceği görüşü bulgusuna ulaşmıştır. Müzik özel gereksinimli bireylerin birçok gelişim alanına pozitif yönde katkılar sağlamak-

tadır. Ebeveynler tarafından daha çok dil becerisine etkileri üzerinde yorum yapılmasının başlıca nedeni, özel gereksinimli bireylerin en büyük eksiklerinin başında dil becerileri gelmesinden kaynaklanmaktadır. Dil becerisinin gelişmesi diğer gelişim alanlarıyla doğrudan etkileşim içindedir. Dil becerisini edinmiş özel gereksinimli bir çocuk diğer gelişim

alanlarını daha rahat edinmektedir. Müziğin çocukların kelime dağarcığını geliştirdiğine yönelik doğrudan ebeveyn görüşlerine örnek verecek olursak; “Benim kızımın sınırlı dil becerisi var. Onun için şarkı sözlerine eşlik etmeye çalışıyor. Ve bazen hiç beklemediğimiz kelimeleri, anlamını tam bilemese de çıkarıyor. Bu da bizi ve öğretmenini çok sevindiriyor. Müziğin bizim çocuklarımızın kelime dağarcığını arttırdığına eminim”. Müzik sayesinde özel eğitim derslerini daha çok seveceği

ve özel eğitim kurumuna daha isteyerek geleceğine yönelik doğrudan ebeveyn görüşlerine örnek verecek olursak; “Bizim için özel eğitim ilk başladığımızda tam bir eziyetti inanın çünkü oğlum buraya gelmekten nefret ediyor ve tüm özel eğitim kurumunu birbirine katıyordu diyebilirim. Şimdi biraz daha durulsa da yine de çok istekli geldiğini söyleyemeyeceğim. Aslında müzikal etkinlikler olsa daha isteyerek geleceğine inanıyorum. Müziği zaten çok seviyor haftanın belli gün ve saatlerinde müzik olsa bizim için süper olur”.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

Özel eğitim alan çocukların eğitiminde müziğin kullanılmasına ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelendiği bu çalışmada, ebeveynlerin hemen hemen hepsi müziğin özel gereksinimli çocukları için etkili bir araç olarak kullanılabilmesi ve kullanılması gerektiği görüşünde fikir birliğine varmışlardır. Antik çağdan bu yana düşünürler, doktorlar, psikiyatrlar, psikologlar ve eğitimciler, bireyin zihinsel ve fiziksel gelişiminde müziğin önemli bir yeri olduğunu, eğitim ve tedavi açısından da büyük bir değer taşıdığını savunmuşlardır (Yavuzer, 1999: 220). Büyük İslam filozoflarından biri olan İbn-i Sina (980-1037) müziğin tıpta oynadığı rolü şöyle tanımlamaktadır. “tedavinin en etkililerinden biri, hastanın akli ve ruhi güçlerini arttırmak, ona hastalıkla daha iyi mücadele için cesaret vermek, ona en iyi musikiyi dinletmek, onu sevdiği insanlarla bir araya getirmektir.” Babacan (1998), Türkiye’de ruh hastalarının tedavisinde müziğin rolünü incelediği çalışmasında, iki örneklem grubuyla çalışmış; birinci örneklem grubunu üniversitelerin tıp fakültelerine bağlı psikiyatri bölümlerinde görev yapan 32 psikiyatri öğretim elamanı oluşturmuş, ikinci örneklem grubunu ise özel eğitim öğrencilerinin eğitiminde pilot okul olması nedeniyle Balgat İlköğretim Okulu’nda görev yapan 10 öğretmen oluşturmuştur. Her iki örneklem grubuna birer anket uygulamış ve öğretim elemanlarının ve öğretmenlerin görüşlerini almıştır. Araştırmanın

sonucunda öğretim elemanlarının %100’ünün görev yaptığı hastanelerde müzikle tedavi amaçlı uygulama yapılmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin % 50’si hiperaktif ve otistik çocukların eğitiminde, müzik yapmanın (şarkı söyleme, çalgı çalma) öneminin, onların deşarj olmaları, enerjilerini iyi yönde harcama ve kullanmaları olduğunu belirtmişlerdir. Fındıkoğlu (2015), “Şizofrenik hastalarda müzik terapinin ruhsal durum üzerine etkileri” isimli çalışmasını, Fransız Lape hastanesinde şizofreni tanısı ile yatmakta olan hastalarla yapmıştır. Hastalarla müzik terapi için ayrılmış özel alanda, 13.00-14.30 saatleri arasında, 3 gün arayla 5 seans ve her seansta 30 dakika boyunca; uzman öğretim üyeleri tarafından, enstrümanlarla canlı bir şekilde Büselik makamında eserlerden oluşan müzik terapi uygulaması yapılmıştır. Çalışmada şizofreni hastalarına müzik terapi öncesi ve sonrasında negatif belirtileri değerlendirme ölçeği (SANS) ve pozitif belirtileri değerlendirme ölçeği (PANS) uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; müzik terapi öncesi SANS puan ortalaması 46.78 ± 20.01 iken, müzik terapisi sonrasında SANS puanı 36.64±18,19 olduğu görülmüş (p<0.05); pozitif belirtileri değerlendirme ölçeği puan ortalamasına bakıldığında ise müzik terapi öncesi PANS puan ortalaması 21.15±16.87 iken, müzik terapi sonrasında PANS puanının 18.10±16.2 olduğu görülmüştür (p<0.05). Çalışma, müzik

terapinin şizofreni hastalarının hem negatif ve hem de pozitif belirtilerini azalttığını göstermiştir.

Her çocuk müzikal bir ilgiyle dünyaya gelir. Çocuğa verilecek müzik eğitimi bazen bir amaç bazen bir araç olarak yol çizebilmektedir. Başka bir deyişle müzik eğitimi bir de müzikle eğitim kulvarları farklı iki eğitim yaklaşımıdır. Özel gereksinimi olan çocuklarla yapılacak olan müzikal etkinlikler, onların sosyal, fiziksel veya zihinsel gelişimlerine katkıda bulunmanın yanı sıra, bu çocukların çokça hissettiği duyguların başında gelen özgüven eksikliğini de yenmesini sağlamaktadır. Bu noktadan yola çıkacak olursak; zamanlarının çocuğunu ebeveynleri ile geçiren bu çocuklar için ebeveynlerin müzikal etkinliklere verdiği önem ve müziğin ne denli iyileştirici etkisinin

olduğu fikrine olan düşünceleri oldukça önemlidir. Ebeveynlerin bu konuda bilgi ve beceriye sahip olmaları en az özel eğitim öğretmeninin bilgi ve becerisi kadar değerlidir. Ebeveynlerin müziğin gücüne inanması özel eğitim sürecine bakış açısını da etkileyecektir. Müziğin gücünü keşfeden ebeveyn bunu çocuğunun özel eğitim aldığı kuruma da taşıyacaktır, bu zincirleme anlayışla özel eğitime muhtaç çocukların eğitim süreçlerinde en temel kilit taşı ebeveynlerdir. Ebeveynlerde müzikal farkındalıklarını arttırmak bu çocukların aileden başlayan sosyal kabullerinin ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin daha güçlü olmasını sağlamaktadır. Özel eğitimde ebeveyn ile işbirliği içerisinde olmak eğitim sürecinde ebeveynleri aktif şekilde sürece dahil etmek eğitimin akıcılığı ve kalıcılığı için de oldukça kritiktir.

ÖNERİLER

Bu araştırma alanyazına sağlayacağı katkı bakımından önemlidir. Yapılan bu çalışma daha sonra yapılacak çalışmalar için rehber niteliğindedir.

- Araştırma ebeveynlere yönelik yapılmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda özel eğitim öğretmenleri ile yapılabilir ve özel eğitim öğretmenlerinin müziğe karşı düşünceleri ve yeterlilikleri araştırılabilir.
- Ebeveynlere yönelik müzik etkinlikleri kursları veya seminerleri düzenlenerek müziği daha etkili kullanabilmeleri sağlanabilir.
- Yapılan çalışma özel eğitim kurumlarının hiçbirinde müzik öğretmeni olmadığını göstermiştir. Özel gereksinimli çocuklar üzerinde bu denli pozitif etkilerinin olduğu kanıtlanmış müziğin özel eğitim

KAYNAKÇA

Babacan, Ş. (1998). *Türkiye’de ruh hastalarının tedavisinde müziğin rolünün müzik eğitimi açısından incelenmesi ve yorumlanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- kurumlarında yer bulması önemlidir. Yapılan bu çalışmalarla farkındalık artırılabilir ve özel eğitim kurumlarında müzikal etkinliklere yer verilebilir.
- Üniversitelerin müzik öğretmenliği bölümlerinde özel çocuklara yönelik müzikal etkinlikler adı altında müzik dersleri verilebilir ve bu öğretmenler özel eğitim kurumlarında görev alabilir.
- Bireysel eğitim programlarının içerisine müziği dâhil ederek; müzik, etkili bir araç olarak kullanılabilir.
- Yapılan bu disiplinlerarası çalışmalar daha fazla artmalı ve bilimsel platformlarda sunulmalıdır.

Bu tür çalışmalar arttıkça özel eğitim ve onun eşsiz dostu müzik daha fazla bir araya gelecek ve bu ikilinin yaratacağı etki sayesinde özel çocuklar daha zevkli ve hızlı ilerleyecektir.

Berrakçay, O. (2008). *Müziğin bir yaygın gelişimsel bozukluk tipi olan otizmde ortaya çıkan problemleri davranışlar üzerindeki etkisi: ritim uygulaması çerçevesinde 4 örnek olay*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz

- Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Bezdüz, R. (1996). *Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklar ilköğretim müzik dersi öğretim programının incelenmesi ve değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cansöz, f. (2013). *Keman eğitiminin özel öğrenme güçlüğü çeken çocuklarda davranış sorunlarına etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çadır, D. (2008). Zihinsel engelli öğrenciler için müzik terapi yöntemine göre hazırlanan sosyal beceri öğretim programının etkililiğinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma Ve Proje Çalışmalarına Giriş*. (5. Baskı). Trabzon: TUSED.
- Eren, B. (2012). *Orff yaklaşımına göre hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun giderek azaltılması yöntemi ile yapılan gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram öğretmedeki etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eskioğlu, I. *Müzik Eğitiminin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Etkileri*. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, (30-31 Ekim 2003). İnönü Üniversitesi, Malatya Bildiriler, s.116-123.
- Fındıkoğlu, S. (2015). *Şizofrenik hastalarda müzik terapinin ruhsal durum üzerine etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gökmen, U. (2010). *Otizm Tanısı Almış Bir Çocuğun Müziğe ve Müzik Çalışmalarına Verdiği Tepkinin Betimlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kınalı, G. (2003). *Zihin Engellilerde Beden Resim Müzik Eğitimi*, Farklı Gelişen Çocuklar, (ed. A. Kulaksızoğlu). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Kırşehirli, M. (2011). *Zihin engelli çocuklara özbakım becerilerinin şarkı yoluyla öğretilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Kurt, G. (2006). *Zihinsel engelli çocuklarda müzik dinlemenin öğrenme üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri El Kitabı (2006). Ankara: MEB Yayınları.
- National Autism Center (2009). National standards report In S.M. Wilczynski (Eds.).
- Noroff P. (2004). *Therapy In Music For Handicapped Child*. Barcelona: Publishers.
- Önal, O. (2010). *Otistik çocuklarda müzik eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Perry, T. M. (1995). *Music Lessons for Children with Special Needs*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Sağırkaya, B. (2014). *Temel motor becerilerini kullanabilen otizm özelliği gösteren çocuklarda iletişim becerilerinin geliştirilmesinde Orff-Schulwerk yönteminin kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- T.C Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). *MEGEP Özel Eğitimde Müzik Etkinlikleri*. Ankara.
- Turan, D. (2006). *Özel Eğitim'de Müzikten Yararlanmada Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi temel kavramlar ilkeler yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uslu, M. (2007). "Çocuklarda ve Gençlerde Müzik Eğitiminin Önemi Üzerine Bir Değerlendirme". *Müzik ve Bilim "Uluslararası Hakemli Bilimsel Müzik Dergisi Sayı:7*
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk Psikolojisi*. (17 baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.